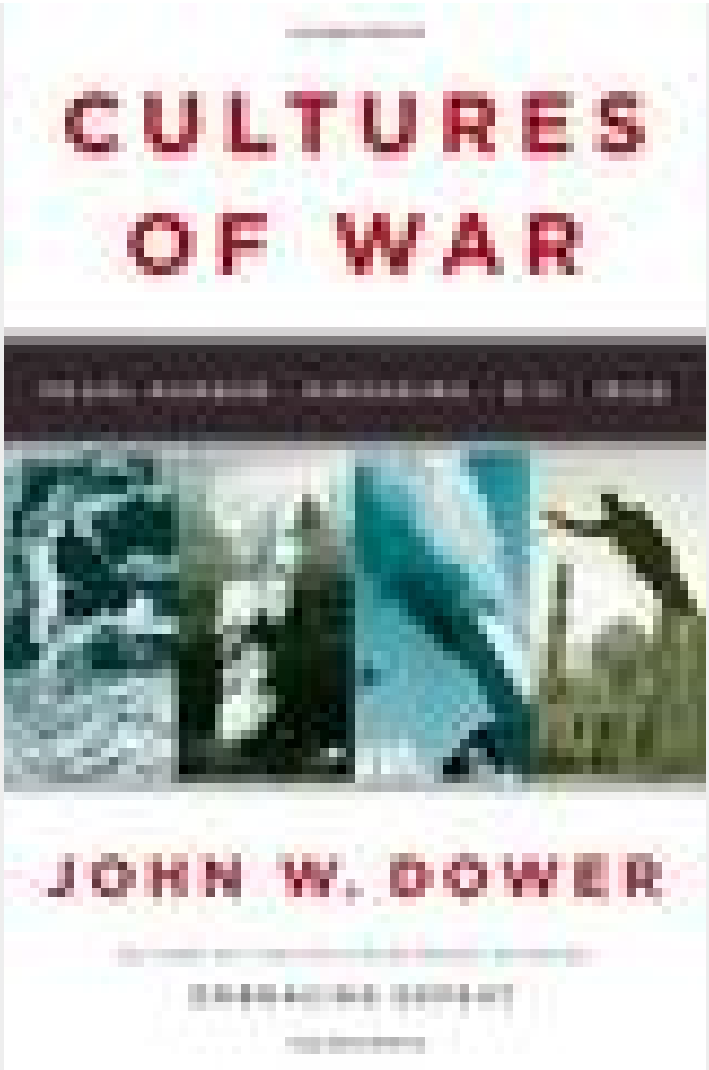
ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄՇԱԿՈՅԹՆԵՐ

Posted on February 18, 2011 by Keghart

Category: Opinions

Մկրտիչ Պուլտուքեան, Պէյրութ, 12 Փետրուար 2011

Նախորդ ամսուան սկիզբը Ֆրեզնոյէն հիւրընկալեցի լիբանանահայ դասընկերոջս բարեկամը՝ պարոն Ա. Ճ. զբօսաշրջիկ: Ձիս պատուեց նուիրելով գիրք մը հետեւեալ խորագիրով «Cultures Of War», հեղինակը «Փուլիցըր» մրցանակակիր Ճոն Տոուըր (John W. Dower, Ճ. Տ.), 900 էջ:

Մկրտիչ Պուլտուքեան, Պէյրութ, 12 Փետրուար 2011

Նախորդ ամսուան սկիզբը Ֆրեզնոյէն հիւրընկալեցի լիբանանահայ դասընկերոջս բարեկամը՝ պարոն Ա. Ճ. զբօսաշրջիկ: Ձիս պատուեց նուիրելով գիրք մը հետեւեալ խորագիրով «Cultures Of War», հեղինակը «Փուլիցըր» մրցանակակիր Ճոն Տոուըր (John W. Dower, Ճ. Տ.), 900 էջ:

Ուրեմն, Ճ. Տ. կ՝արտայայտուի ու կը վերլուծէ Բ. Համաշխարհային պատերազմին ընթացքին, դեկտեմբեր1941- ի Միացեալ Նահանգներու՝ Փըրլ Հարպըրի զինուորական պարտութիւնը (Ճափոնի անակնկալ յարձակման իբրեւ հետեւանք), որուն ի պատասխան՝ Միացեալ Նահանգներ հակադարձեցին հիւլէական ռմբակոծումով Ճափոնի Հիրոշիմա ու Նակազաքի քաղաքները օգոստոս 1945-ին “անպատիւ չմնալու համար”:

Հեղինակը կը վերլուծէ նաեւ Սեպտեմբեր 11, 2001-ի Նիւ Եորքի ողբերգութիւնը ու անոր ի պատասխան՝ Միացեալ Նահանգներու ներխուժումը ու ռմբակոծումները Իրաքի բազմաթիւ շրջաններն ու քաղաքները 2005-ին՝ դարձեալ նոյն պատճառաբանութեամբ ու “ֆիասքօ” կ՝անուանէ Իրաքի պարագան:

Այս գրութեամբ պիտի անդրադառնամ ներկայի միջազգային տնտեսութեան, որ մութ ամպերով կը պատէ մեր շրջապատը տասը տարիէ ի վեր ու յարաբերական կապ մը ունի վերեւ յիշուած գիրքին հետ:

***

Պատերազմներ՝ ներքին թէ արտաքին թշնամիներու դէմ, յառաջ չեն բերեր տնտեսական արդիւնաբերութիւն որեւէ մէկ պետութեան: Կը քայքայուին տնտեսութեան մը խարիսխն ու դրամատնային համակարգը եւ կը պատճառեն սնանկութիւններ. կը տկարանան դրամանիշն ու անոր գնողական արժէքը, երկիրը կ՝առաջնորդեն դէպի անգործութիւն, անհատական եկամուտի նուազում ու չքաւորութիւն եւ կը վերջանայ կա՛մ իշխանութեան փոփոխութեամբ, կա՛մ անկումով: Առէք Լիբանանի պարագան: Միացեալ Նահանգներու պարագային, իրենց “ներփակելու քաղաքականութեամբ”, եղած են միշտ նախայարձակ՝ Փըրլ Հարպըրի ողբերգութենէն ետք՝ աւելի ճիշդը 1947-էն ետք, ու այսօր կը նշմարենք Ծայրագոյն Արեւելքի խիստ վտանգաւոր շրջանին մէջ զինուորական լայնածաւալ ռազմափորձերու նոր եղանակ մը՝ կիրարկելու համար նոյն “ներփակելու քաղաքականութիւնը”:

Երբ Ճորճ Քեննան ներկայացուց Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան ներփակելու քաղաքականութեան սկզբունքները 1947-ին, ան կը կեդրոնանար համայնավարութիւնը չէզոքացնելու ու ձախողեցնելու վրայ: Բայց չէ՞ որ 1945-ին Խորհրդային Միութիւն դաշնակից էր Արեւմուտքին, Գերմանիոյ պարտութենէն ետք: Ի՞նչ բան փոխուեցաւ: Իսկ այսօր չմնաց համայնավար Խորհրդային Միութիւնը:

Ուրե՞մն:

Կ՝ակնկալուի՞ արդեօք համայնավարութեան վերադարձը կամ վերածնունդը: Հաւանաբար: Պատմութիւնը միշտ կը կրկնուի:

Քսան տարիներ են անցած Խորհրդային Միութեան տապալումէն, որպէսզի հիմնուի արդիւնաբեր տնտեսութիւն՝ շուկայական համակարգի ծիրէն: Սակայն այս վերջինս չէ կարողացած ու չի կրնար իրականացնել այս կարճ ժամանակամիջոցին ընկերային ու տնտեսական բարեկարգում ու արդիականացում, որքան որ Ռուսիոյ ղեկավարները խոստանան: Ինչո՞ւ:

Գոյութիւն չունի շուկայական համակարգի տնտեսական մշակոյթ, որպէսզի ռուսական եւ այլ 15 հանրապետութիւններու ընկերութիւնը բարեփոխուի ու արդիականանայ:

Գոյութիւն ունին, սակայն, ռազմաշունչ արտայայտութիւններ ու դիրքորոշումներ՝ Միացեալ Նահանգներու եւ Ատլանտեան ուխտի անդամ երկիրներուն ուղղուած: Այս կը նշանակէ՝ վերստին սպառազինում: Կասկածամտութիւնը կը տանի անվստահելիութեան:

***

Միացեալ Նահանգներ գոհ չեն նաեւ համայնավար Չինաստանէն ու տնտեսական յառաջխաղացքէն եւ կը ստիպեն եուանի վերարժեւորումը: Եթէ Չինաստանի տնտեսութիւնը այս բարգաւաճ վիճակին հասած է այսօր, պատճառը այն է, որ ան Բ. Համաշխարհային պատերազմէն ի վեր չէ մասնակցած որեւէ պատերազմի, բացի, 1956-ին, դրացի Ֆորմոզայի դէմ (այժմ՝ Թայուան), Քեմօ եւ Մացու կղզիներուն տիրանալու համար: Այսինքն չունի ներփակելու քաղաքականութիւն:
Եթէ թուենք Միացեալ Նահանգներու պատերազմական ներխուժումները Բ. Համաշխարհային պատերազմէն անդին, ցանկը երկար է ու կը շարունակուի տակաւին: Աֆղանիստան երկրորդ ֆիասքօ մը կրնայ ըլլալ: Այդպէս չեղա՞ւ Խորհրդային Միութեան Աֆղանիստան ներխուժումին:

Անշուշտ այս կը նշանակէ տոլար դրամանիշին աստիճանական արժէքին անկումը, որուն պատճառով այսօր կը նշմարենք ոսկի մետաղի սակին բարձրացումը: (Կան նաեւ այլ պատճառներ, որոնք յառաջ բերած են պահանջարկի հսկայական ծաւալ):

***

Այսօր կը գրուի ու կը խօսուի դրամանիշներու պատերազմի մասին: Ասիկա մեզի կը

յիշեցնէ նախորդ դարու 30-ական թուականներու արեւմտեան պետութեանց տնտեսական հոգեվիճակը, որուն յաջորդեց Բ. Համաշխարհային պատերազմը: Անդին, Միջազգային դրամական ֆոնտը կը զգուշացնէ պետութիւններ՝ չորդեգրելու հովանաւորական մաքսի դրութիւն, մինչ Թուրքիան կը համոզէ դրացի արաբական երկիրներու հետ ստեղծել “տնտեսական ազատ առեւտուրի գօտի”: Ի՞նչ ճակատագիր: Արաբ պետութիւններ կարող չեն եղած 1958-էն ասդին կազմելու “Արաբական ազատ առեւտուրի գօտի”, Եւրոպական համայնքին նման: Սպասենք ու տեսնենք: Միացեալ Նահանգներ, շարունակելով իրենց ներփակելու քաղաքականութիւնը, եւրոպական կարգ մը պետութիւններ իրենց կողքին կը մխրճեն պատերազմներու մէջ: Շա՛տ աղէկ:

Սակայն Եւրոպան Միացեալ Նահանգներ չէ: Եթէ ան նոյն չափով ու համոզումով պայքարի իր դաշնակիցին հետ, ի՞նչ կը պատահի եւրօ դրամանիշին: Յունաստանի կացութիւնը քանի մը ամիս առաջ արժեզրկեց եւրոն տոլարի եւ այլ դրամանիշներու դիմաց ու հասաւ 1,20-ի սահմանները: Արդէն կարգ մը եւրոպական պետութիւններ, որոնք եւրոյի մաս կը կազմեն, իրենց սխալ ու արտականոն պետական ծախսերով (գանձային քաղաքականութեամբ) ու դրամատուներու սնանկութիւններով տկարացուցին եւրոն եւ պիտի տկարացնեն տակաւին: Ի՞նչ կ՝ըլլայ այս դրամանիշին վիճակը, եթէ գործակցին Միացեալ Նահանգներու հետ, ապագային:

***

Ինչ կը վերաբերի պատերազմի մշակոյթներուն, այսօր պատերազմները չեն մղուիր միայն զինուորական գործողութիւններով: Կան տնտեսական,internet-ի, դրամանիշներու, առեւտուրի, քարիւղի, դիւանագիտական, գաղտնի սպասարկութիւններու ու ահաբեկչական մշակոյթներ: Այս անողոք համաշխարհային մթնոլորտին մէջ ո՞ւր կը մնան անհատին, մարդկային իրաւունքներու եւ ժողովուրդներու բարօրութեան ճակատագիրը այս երկրագունդին վրայ: Չխօսինք բնութեան աղէտներուն մասին: Իսկ Wikileaks ներփակելու քաղաքականութիւն մըն ալ պէ՞տք է Միացեալ Նահանգներուն համար: Անհամբեր կը սպասենք հակադարձութեան: